

2005-08-09

Dnr 2005:102

Referens

Marie Ivarsson

Mottagare

Socialnämnden

Yttrande över Stockholms läns landstings handlingsprogram för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor

Sammanfattning

Socialnämnden i Botkyrka kommun har fått Stockholms läns landstings handlingsprogram för våldsutsatta kvinnor för yttrande. Socialförvaltningen ser förslaget till handlingsprogram, i stort, som ett stöd för att landstingets olika verksamhetsdelar ska kunna förmedla ett entydligt och samlat stöd till kvinnor som blir misshandlade. Socialförvaltningens huvudsakliga synpunkt är att handlingsprogrammet brister i helhetsperspektiv vad gäller hela våldsproblematiken eftersom programmet inte beaktar män som orsakar våldet. Vi ser även att programmet i högre rad borde ha beaktat situationen för barn som bevittnar våld i familjen.

Bakgrund

Socialnämnden i Botkyrka kommun har fått Stockholms läns landstings handlingsprogram för våldsutsatta kvinnor för yttrande. Socialförvaltningen har utarbetat arbetsrutiner som ska godkännas av socialnämnden under hösten för samverkan och handläggning i arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Dessa arbetsrutiner omfattar även de män som använder våld. Detta utgör en av våra utgångspunkter lokalt när vi lämnar yttrandet över handlingsprogrammet.

Förslag till handlingsprogram i sammanfattning

Landstingets handlingsprogram för våldsutsatta kvinnor tar tagits fram av en politisk styrgrupp med representanter från alla partier i Stockholms läns landsting tillsammans med tjänstemän från Centrum för Folkhälsa. Syftet med programmet är att det ska vara ett stöd för landstingets verksamheter vid framtagandet av lokala handlingsprogram.

Handlingsprogrammet är indelat i tre områden: Ansvar och samverkan, omhändertagande och barnens situation.

När det gäller det första området framhålls betydelsen av en god samverkan mellan myndigheter och frivilligsektorn för att våldsutsatta kvinnor ska få ett bra stöd. Lokala vårdkedjor behöver utvecklas, där de inblandade parternas roller och ansvar är tydliga.

I det andra området framhålls betydelsen av ett gott bemötande. Författarna tar upp betydelsen av kunskap hos personalen inom området och att attityder och värderingar diskuteras. Ett tema är hälso- och sjukvårdens förmåga att upptäcka och identifiera de våldsutsatta kvinnorna, även i de situationer då kvinnan inte själv berättar om våldet. Checklistor har utarbetats som stöd för personalen.

Avslutningsvis tas barnens situation upp. Författarna pekar på att det numera finns en vedertagen kunskap om att barn i familjer där modern misshandlas far illa. Barnens symtombild varierar däremot och de kan därför vara svåra att upptäcka. I handlingsplanen finns en checklista för tecken/symtom som kan tyda på att barnet lever i en familj där modern misshandlas. Handlingsprogrammet tar också upp att hälso- och sjukvården vid misstanke om att barnet far illa omfattas av anmälningsplikten till socialtjänsten.

Socialförvaltningens synpunkter

Stockholms läns landstings handlingsprogram för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor syftar främst till att användas som ett stöd för landstingets olika verksamheter i att utarbeta lokala handlingsplaner. Förslaget till handlingsprogram kan i stort fungera som ett stöd för att landstingets olika verksamhetsdelar ska kunna förmedla ett entydligt stöd till kvinnor som blir misshandlade. Handlingsprogrammets långsiktiga mål är att förebygga våld mot kvinnor och barn.

För att kunna bedriva ett långsiktigt arbete borde programmet också beakta samverkan och insatser till män som använder våld. Ökad medvetenhet och kunskap inom området anses leda till fler och tidigare upptäckter av våldsutsatta kvinnor. Socialförvaltningen anser att ett helhetsperspektiv behöver tillämpas när handlingsprogram och insatser mot våld ska bli effektiva, dvs hela familjens situation och då särskilt barnens situation behöver beaktas för att få till stånd varaktiga förändringar. Landstingets verksamheter kommer i kontakt med män som idag utövar våld. Med en ökad kunskap om bemötande samt kunskap om rätt instans att hänvisa till, arbetar man effektivare mot våldets konsekvenser. Det handlar om att upptäcka/identifiera, förebygga och behandla både män, kvinnor och barn. Detta måste anses fördelaktigt ur ett mänskligt perspektiv men framförallt ur ett barnperspektiv. Även då våldsutsatta kvinnor och barn får hjälp inom vården kan det innebära att våldsutövande män aktivt söker efter dem. Då behövs det klara riktlinjer för hur personal bemöter männen och vilka rutiner som gäller angående sekretess (förälder gentemot barn), hotsituationer etc. Lika viktigt är att arbeta med de män som söker hjälp inom vården och att kunna hänvisa till rätt hjälp. När handlingsprogrammet inte beaktar dem som orsakar våldet i detta sammanhang riskerar man att förlora ett perspektiv som kan minska våldet på sikt.

Detta blir även tydligt då vikten av samverkan beskrivs där de ideella organisationer som omnämns i detta sammanhang gäller brottsofferjourer och kvinnojourer. Samverkan behövs även med de instanser som kommer i kontakt med och arbetar med män.

Syftet med handlingsprogrammet är att fungera som ett stöddokument för de lokala handlingsplanerna och skulle som sådant vinna på att innehålla en bilaga med adresser och kort verksamhetsbeskrivning på de verksamheter som är specialiserade eller har ett ansvar som berör området. Då denna kunskap oftast saknas och det är ett omfattande arbete för respektive lokal verksamhet att samla in så är det både tidsbesparande och ett enkelt tillvägagångssätt att öka kunskap om vilka instanser som finns. Denna lista kan sedan givetvis kompletteras utifrån lokal situation.

I ett avsnitt som gäller barnens situation (sid. 37) redovisas att barn till våldsutsatta kvinnor löper 15 gånger högre risk för att bli misshandlade jämfört med andra barn. Denna kunskap bör i högre grad än vad som är fallet i förslaget till handlingsprogram, bidra till att även barnens situation särskilt beaktas. Anmälningsskyldigheten till socialtjänsten är givetvis av stort intresse för vår verksamhet för att våra insatser ska kunna nå barn och föräldrar. Utifrån ovanstående resonemang med en överrepresentation av misshandelsfall bland barnen till våldsutsatta mödrar samt de skador barnen drabbas av då de lever i en våldsutsatt miljö borde varje ärende anses som skäl att anmäla till socialtjänsten. 14 kap 1 § SoL reglerar anmälningsskyldigheten för anställda inom hälso- och sjukvården samt tandvården. Utifrån denna lagtext behöver även praxis redovisas i handlingsprogrammet. Barns symtombild i våldsutsatta familjer, som redovisas på sid. 39, kräver förmodligen en längre kontakt med barnen för att kunna uppfattas. Socialförvaltningen anser att det i ärenden gällande våldsutsatta mödrar med barn generellt borde anses föreligga misstanke om att barn far illa och därmed borde ärendena omfattas av anmälningsskyldigheten till socialtjänsten.

Ytterligare en angelägen aspekt gällande barnens situation är barn som bevittnar våld och deras behov av behandlingsinsatser. De verksamheter inom landstinget med ansvaret för denna insats behöver se barnen som en prioriterad målgrupp.

Under rubriken "Barnperspektivet" kan man utläsa att handlingsprogrammet har som avsikt att ta utgångspunkt i FN:s Barnkonvention (s. 9). I slutet av detta stycke säger man att programmet har som syfte att "upptäcka, bemöta och omhändertaga barn som far illa". Begreppet att "omhändertaga barn" kan bli missledande i detta fall utifrån ett socialtjänstperspektiv där barn omhänder-

2005-08-09

tas som en skyddsåtgärd. ”Att ge ett bra omhändertagande” är förmodligen det som bättre avspeglar intentionen i handlingsprogrammet.

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att anta yttrandet som sitt eget och överlämna detsamma till Hälso- och sjukvårdsutskottet och Ägarutskottet, Stockholms läns landsting

Lotta Persson
socialchef